

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku

LGD.411.004.07.2022

Pan
Wiesław Gębka
Wójt Gminy Choczewo
Urząd Gminy Choczewo
ul. Pierwszych Osadników 17
84-210 Choczewo

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/004/LGD – Funkcjonowanie funduszy sołeckich w wybranych gminach województwa pomorskiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Choczewo, ul. Pierwszych Osadników 17, 84-210 Choczewo (dalej: „Urząd”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wiesław Gębka, Wójt Gminy Choczewo, od 21 października 2018 r. (dalej: „Wójt”).
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Tworzenie funduszu sołeckiego i rozdysponowanie jego środków na sołectwa. 2. Wykorzystanie środków funduszu sołeckiego.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2022, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	1. Radosław Sobuś, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienia do kontroli: nr LGD/167/2022 z 19 października 2022 r. i nr LGD/64/2023 z 27 marca 2023 r. 2. Beata Smyk, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/86/2023 z 24 kwietnia 2023 r. (akta kontroli str. 1, 1A, 1B, 1676-1678)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Wójt terminowo przekazał sołtysom i Wojewodzie Pomorskiemu informacje o wysokości środków funduszu sołeckiego (dalej: „fundusz”), przypadających sołectwom w 2021 r. i w 2022 r. Informacje przekazane Wojewodzie Pomorskiemu (dalej: „Wojewoda”) zawierały prawidłowe dane o wysokości kwoty bazowej. Jednak wysokość środków funduszu przypadających sześciu sołectwom została zaniżona łącznie o 6,6 tys. zł, a trzem – zawyżona o 0,4 tys. zł. Ponadto w przesłanych sołtysom informacjach o wysokości środków funduszu przypadających danemu sołectwu w 2022 r. wskazano – bez podstawy prawnej – potrzebę uwzględnienia w wydatkach z funduszu, środków na utrzymanie świetlic wiejskich (domów sołeckich), co naruszało art. 2 ust. 6 i 7 ustawy o funduszu³. Wójt przyjął do realizacji wszystkie 77 złożonych wniosków sołectw (z tego 28 o przyznanie środków z funduszu i 49 o zmianę przedsięwzięć lub ich zakresu), pomimo że jeden wniosek o przyznanie środków z funduszu na 2022 r. i dziewięć wniosków o zmianę przedsięwzięć lub ich zakresu nie zawierały uzasadnienia, a dwa inne wnioski zostały złożone po terminie.

Badanie wykorzystania środków funduszu w kwocie 371,4 tys. zł (55% wydatków w ramach funduszu w okresie objętym kontrolą) na przedsięwzięcia zgłoszone przez osiem sołectw (tj. 57%) wykazało, że wykorzystano je zgodnie z zasadami określonymi w art. 2 ust. 6 ustawy o funduszu. Badanie trzech postępowań o udzielenie zamówienia publicznego (w trybie podstawowym bez negocjacji) na realizację których wydano ze środków funduszu 30,6 tys. zł nie wykazało nieprawidłowości. Przedsięwzięcia, na które wydano objęte badaniem środki, zostały zrealizowane.

Wójt terminowo przekazał Wojewodzie wniosek o zwrot części wydatków poniesionych w ramach funduszu w 2021 r. Wykazana we wniosku (i jego późniejszej

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623 (dalej: „ustawa o NIK”).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. poz. 301, ze zm.).

korekcie) kwota wydatków została jednak zawyżona o 1,0 tys. zł, na skutek zaksięgowania do wydatków funduszu otrzymanych przez Gminę Choczewo (dalej: „Gmina”) od Wojewody środków z tytułu nagrody dla sołectwa Kierzkowo za udział w konkursie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Tworzenie funduszu sołectkiego i rozdysponowanie jego środków na sołectwa

Opis stanu faktycznego

1.1. Rada Gminy, na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o funduszu, podjęła 28 marca 2014 r. uchwałę nr XLVIII/301/14 w sprawie wyodrębnienia w budżecie Gminy środków stanowiących fundusz, która obowiązywała w kolejnych latach (m.in. w 2021 r. i w 2022 r.), zgodnie z art. 2 ust. 3 ww. ustawy. Wykonanie uchwały powierzono Wójtowi.

Wysokość funduszu według uchwały budżetowej na 2021 r. wynosiła 427,5 tys. zł⁵, a na 2022 r. – 506,6 tys. zł⁶. Nie była zmieniana w trakcie roku budżetowego.

Rada Gminy nie korzystała z określonego w art. 4 ustawy o funduszu prawa zwiększenia wysokości środków funduszu ponad wysokość obliczoną na podstawie art. 3 ust. 1 ww. ustawy.

(akta kontroli str. 2-13, 775-798, 821-888, 1661-1665, 1674)

1.2. W badanym okresie w Gminie funkcjonowało 14 sołectw: Borkowo Lęborskie, Choczewko, Choczewo, Ciekocino, Gościęcino, Jackowo, Kierzkowo, Kopalino, Łętowo, Sasino, Słajkowo, Słajszewo, Starbienio i Zwartówko.

(akta kontroli str. 82-273)

Wójt w terminie do 31 lipca roku poprzedzającego rok budżetowy, tj. zgodnie z art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o funduszu, przekazał:

- sołtysom wszystkich sołectw informacje o wysokości środków z funduszu przypadających danemu sołectwu w 2021 r.⁷ i 2022 r.⁸, a ponadto pismem z 27 lipca 2021 r. korektę⁹ informacji o wysokości środków funduszu przypadających danemu sołectwu w 2022 r.

Jednak w ww. informacjach dotyczących 2022 r. Wójt zawarł zapisy niezgodne z art. 2 ust. 6 i 7 ustawy o funduszu, wskazując – bez podstawy prawnej – na potrzebę uwzględnienia we wnioskach sołectw wydatków z funduszu na utrzymanie świetlic wiejskich (domów sołectkich), co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”,

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Uchwała nr XXVIII/215/2021 Rady Gminy Choczewo z dnia 26 stycznia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy na 2021 rok (Dz. U. Woj. Pom. poz. 646).

⁶ Uchwała nr XLIV/318/2021 Rady Gminy Choczewo z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy na 2022 rok (Dz. U. Woj. Pom. z 2022 r. poz. 6).

⁷ Sołectwa: Borkowo Lęborskie – 19,5 tys. zł, Choczewko – 30,4 tys. zł, Choczewo – 55,0 tys. zł, Ciekocino – 26,1 tys. zł, Gościęcino – 14,0 tys. zł, Jackowo – 23,7 tys. zł, Kierzkowo – 36,7 tys. zł, Kopalino – 32,1 tys. zł, Łętowo – 27,7 tys. zł, Sasino – 36,7 tys. zł, Słajkowo – 29,9 tys. zł, Słajszewo – 23,5 tys. zł, Starbienio – 32,6 tys. zł i Zwartówko – 39,4 tys. zł.

⁸ Sołectwa: Borkowo Lęborskie – 23,6 tys. zł, Choczewko – 36,1 tys. zł, Choczewo – 65,7 tys. zł, Ciekocino – 30,9 tys. zł, Gościęcino – 16,7 tys. zł, Jackowo – 26,7 tys. zł, Kierzkowo – 43,4 tys. zł, Kopalino – 33,9 tys. zł, Łętowo – 33,0 tys. zł, Sasino – 44,0 tys. zł, Słajkowo – 35,4 tys. zł, Słajszewo – 27,7 tys. zł, Starbienio – 38,9 tys. zł i Zwartówko – 46,7 tys. zł.

⁹ Korekta uwzględniała liczbę mieszkańców czasowo zamieszkałych na terenie Gminy.

- Wojewodzie informację o wysokości przypadających danym sołectwom środków oraz o wysokości kwoty bazowej (K_b), o której mowa w art. 3 ust. 1 ustawy o funduszu (ponadto pismem z 26.07.2021 r. korektę informacji, która uwzględniała liczbę mieszkańców czasowo zamieszkałych na terenie Gminy).

Kwota bazowa (K_b) dotycząca funduszu na 2021 r. wyniosła 5504,93 zł, a na 2022 r. – 6566,04 zł.

(akta kontroli str. 14-81, 274)

1.3. Badanie wysokości środków z funduszu przypadających na dane sołectwo w latach 2021-2022 wykazało, że kwoty te obliczono według wzoru określonego w art. 3 ust. 1 ustawy o funduszu, uwzględniając:

- liczbę mieszkańców danego sołectwa według stanu na 30 czerwca 2020 r. (w przypadku funduszu na 2021 r.) lub 2021 r. (fundusz na 2022 r.), wynikającą z prowadzonego przez Gminę rejestru mieszkańców, o którym mowa w ustawie o ewidencji ludności¹⁰, przy czym na 30 czerwca 2020 r. liczbę mieszkańców czterech sołectw zaniżono, a jednego zawyżono, natomiast na 30 czerwca 2021 r. czterech sołectw zaniżono, a dwóch zawyżono. Spowodowało to w 2021 r. zniżenie przysługujących trzem sołectwom środków funduszu¹¹, a jednemu ich zawyżenie. Natomiast w 2022 r. spowodowało zniżenie środków funduszu przysługujących trzem sołectwom¹², a dwóm ich zawyżenie (pkt 2 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”),
- kwotę bazową, którą obliczono jako iloraz wykonanych dochodów bieżących Gminy za rok 2019¹³ (fundusz na 2021 r.) lub za 2020 r.¹⁴ (fundusz na 2022 r.) oraz liczby mieszkańców zamieszkałych na obszarze Gminy, według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r.¹⁵ lub 31 grudnia 2020 r.¹⁶, ustalonej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

(akta kontroli str. 274-312)

1.4. Do Urzędu wpłynęło 28 wniosków sołectw o przyznanie środków z funduszu na 2021 r. i na 2022 r. (po 14 w każdym roku).

Żaden wniosek nie obejmował wspólnej realizacji przedsięwzięć przez dwa lub więcej sołectw (art. 6 ustawy o funduszu).

(akta kontroli str. 313-466)

1.5. Wójt otrzymał od sołtysów 28 wniosków o przyznanie środków w terminie do 30 września roku poprzedzającego rok budżetowy, zgodnie z art. 5 ust. 4 ustawy o funduszu.

Wnioski zawierały dane wymagane art. 5 ust. 3 ww. ustawy, tj. wskazanie przedsięwzięć przewidzianych do realizacji na obszarze sołectwa w ramach przyznanych środków funduszu wraz z oszacowaniem ich kosztów i uzasadnieniem, – poza jednym przypadkiem (wnioskiem sołectwa Gościęcino na 2022 r.). Wójt nie odrzucił tego wniosku i przedsięwzięcia w nim ujęte uwzględnił w projekcie budżetu Gminy na 2022 r., co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Powyższe wnioski:

¹⁰ Ustawa z 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2022 r. poz. 1191, ze zm.).

¹¹ W przypadku sołectwa Choczewo nie miało to wpływu na wysokość przysługujących środków, ze względu na ustawowe ograniczenie wysokości środków przeznaczonych na dane sołectwo do 10-krotności kwoty bazowej (art. 3 ust. 1 ustawy o funduszu).

¹² Jak wyżej.

¹³ 30 249 604,51 zł według sprawozdania Rb-27S z wykonania planu dochodów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego za 2019 r.

¹⁴ 35 758 671,47 zł według sprawozdania Rb-27S z wykonania planu dochodów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego za 2020 r.

¹⁵ 5495 mieszkańców.

¹⁶ 5446 mieszkańców.

- obejmowały przedsięwzięcia, które zgodnie z art. 2 ust. 6 ww. ustawy, mieściły się w zakresie zadań własnych gminy określonych w art. 7 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym¹⁷,
- służyły poprawie warunków życia mieszkańców,
- uchwalone zostały, zgodnie z art. 5 ust. 2 ww. ustawy, przez zebrania wiejskie i przekazane Wójtowi.

W latach objętych kontrolą Gmina nie posiadała strategii rozwoju Gminy. Wójt wyjaśnił, że ww. strategia zgodnie z art. 10e ustawy o samorządzie gminnym nie jest dokumentem obligatoryjnym. Wobec braku aktualnej strategii przedsięwzięcia oceniano w oparciu o pozostałe przesłanki realizacji zadań własnych gminy oraz poprawy warunków życia mieszkańców.

Wszystkie wnioski przyjęto do realizacji.

(akta kontroli str. 313-466, 1661-1672)

Oszacowane przez sołectwa koszty realizacji przedsięwzięć były poddawane weryfikacji. Z wyjaśnień Wójta wynikało, że weryfikując oszacowane przez sołectwa koszty realizacji przedsięwzięć wskazanych we wnioskach i wnioskach o zmianę przedsięwzięć lub ich zakresu, brano pod uwagę rozeznanie cen rynkowych oraz cen ofertowych, które otrzymano od przedsiębiorców. W sprawie oszacowania kosztów utrzymania świetlicy wiejskiej (tj. zużycia energii elektrycznej bądź wody) wyjaśnił, że opierano się na wydatkach poniesionych w latach poprzednich (ustalano podobną ilość zużycia wody lub energii elektrycznej w stawkach według cennika z danego roku).

(akta kontroli str. 468-502, 1661-1666, 1674)

Żaden z wniosków sołectw nie dotyczył pokrycia wydatków na działania zmierzające do usunięcia skutków klęski żywiołowej w rozumieniu ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej¹⁸ (art. 2 ust. 7 ustawy o funduszu).

(akta kontroli str. 313-466)

1.6. W latach 2021-2022 Wójt otrzymał łącznie 49 wniosków o zmianę przedsięwzięć lub ich zakresu przewidzianych do realizacji w ramach funduszu (25 w 2021 r. i 24 w 2022 r.). Wnioski zostały uchwalone przez zebrania wiejskie i zawierały wskazanie nowych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji (2021 r. – dziewięć wniosków, 2022 r. – siedem wniosków) albo zmianę zakresu zaplanowanych przedsięwzięć (2021 r. – 16 wniosków, 2022 r. – 17 wniosków). Wszystkie wnioski o zmianę przedsięwzięć lub ich zakresu przyjęto do realizacji.

Wnioski sołectw o zmianę przedsięwzięć lub ich zakresu zostały złożone w terminie określonym w art. 7 ust. 1 ustawy o funduszu, tj. do 31 października danego roku budżetowego, z wyjątkiem dwóch wniosków, których Wójt nie odrzucił z tego powodu, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 503-770)

Zgodnie z art. 7 ust. 4 ustawy ww. wnioski zawierały oszacowanie ich kosztów oraz uzasadnienie, poza dziewięcioma wnioskami, których Wójt nie odrzucił, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 507, 529, 545, 608, 618, 670, 682, 704, 712)

1.7. Nie stwierdzono przypadku odrzucenia przez Wójta wniosku sołectwa o przyznanie środków z funduszu na 2021 r. i 2022 r. albo o zmianę przedsięwzięć lub ich zakresu.

(akta kontroli str. 313-466, 505-770, 1661-1672)

¹⁷ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, ze zm.).

¹⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 1897.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wójt w przesłanych sołtysom pismach z 26 lipca 2021 r. – korektach informacji dotyczących wysokości środków z funduszu przypadających danemu sołectwu w 2022 r. zawarł zapisy niezgodne z art. 2 ust. 6 i 7 ustawy o funduszu, wskazując – bez podstawy prawnej – na potrzebę uwzględnienia we wnioskach sołectw wydatków z funduszu na utrzymanie świetlic wiejskich (domów sołeckich), tj. kosztów zużycia prądu, zakup opału, zużycie wody i odprowadzenie ścieków. W wyniku powyższego siedem sołectw uwzględniło w swoich wnioskach ww. wydatki na utrzymanie świetlic wiejskich, które zrealizowano w łącznej kwocie 52,6 tys. zł.

W sprawie przyczyn powyższej nieprawidłowości Zastępca Wójta wyjaśnił, że wskazanie w pismach kierowanych do sołtysów, iż planując zadania realizowane ze środków funduszu należy uwzględnić koszty bieżącego utrzymania świetlic, wynikało z faktu, że stanowią one miejsce odbywania spotkań kulturalno-integracyjnych oraz zebrań wiejskich dla mieszkańców. Natomiast zadania polegające na utrzymaniu świetlic, są zgodne z zadaniami własnymi gminy, służą poprawie warunków życia i integracji mieszkańców sołectw, a także aktywizacji lokalnej społeczności ze względu na ich otwarty charakter funkcjonowania. Wyjaśnił również, że utrzymanie świetlic było współfinansowane ze środków budżetu Gminy, a zawarta w przedmiotowych pismach w 2021 r. informacja stanowić miała zalecenie, a nie obowiązek, czego dowodem było przyjęcie do realizacji wszystkich wniosków sołectw, również tych, które nie zaplanowały wydatków na utrzymanie świetlic wiejskich.

W ocenie NIK użyte w ww. informacjach zapisy jednoznacznie nakazywały sołtysom powinność zachowania się w sposób wskazany przez Wójta, a nie stanowią jedynie zalecenia zastosowania takiego kryterium wydatkowania środków w ramach funduszu.

Ponadto wprowadzanie opisanych wyżej zapisów, niemających podstaw w obowiązujących przepisach, jest nie do pogodzenia z zasadą praworządności, zgodnie z którą organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Zasada ta nie doznaje ograniczenia w przypadku ewentualnego przychylnego przyjęcia i niekwestionowania wprowadzonych bez podstawy prawnej zapisów przez ich adresatów.

(akta kontroli str. 46-81, 1679-1680)

2. W przekazanych niektórym sołtysom informacjach o wysokości środków z funduszu na 2021 r. (dla czterech sołectw) i 2022 r. (dla pięciu sołectw) podano nieprawidłowo wyliczone kwoty przypadające tym sołectwom. Określone w tych dokumentach wysokości środków funduszu na 2021 r. przypadających trzem sołectwom były niższe ogółem o 605,55 zł¹⁹, a jednemu (Sasino) wyższe o 55,05 zł. Natomiast na 2022 r. środki przypadające trzem sołectwom były niższe ogółem o 6040,76 zł²⁰, a dwóm (Słajkowo i Zwartówko) wyższe łącznie o 328,30 zł (131,32 zł i 196,98 zł), od kwot wynikających z prawidłowego obliczenia, zgodnego z wzorem określonym w art. 3 ust. 1 ustawy o funduszu.

Błędnie wyliczone kwoty dla ww. sołectw ujęto w przekazanych Wojewodzie informacjach o wysokości środków przypadających danym sołectwom oraz o wysokości kwoty bazowej.

(akta kontroli str. 274-277, 295-296)

¹⁹ Borkowo Lęborskie o 495,45 zł, Słajkowo o 55,05 zł i Zwartówko o 55,05 zł.

²⁰ Ciekocino o 65,66 zł, Jackowo o 1313,20 zł i Kopalino o 4661,89 zł.

Z wyjaśnień Wójta, który podpisał ww. informacje wynikało, że rozbieżności dotyczące ilości mieszkańców w sołectwach, które przyjęto za podstawę obliczenia wysokości kwot przypadających na dane sołectwo na lata 2021 i 2022 wynikały z okresowych aktualizacji systemu informatycznego służącego do obsługi ewidencji ludności. Zmiany te następują po wprowadzeniu do bazy danych informacji przez inne urzędy gmin oraz urzędy miast o urodzeniach i zgonach mieszkańców, które nastąpiły poza Gminą. Zgłoszenie urodzenia dziecka następuje do 21 dni od dnia urodzenia dziecka, natomiast zgłoszenie zgonu następuje w ciągu kilku dni od dnia zgonu mieszkańca.

Z wyjaśnień młodszego referenta ds. obsługi rady gminy i wyborów Urzędu, który realizował zadania stanowiska ds. funduszu sołectkiego wynikało, że wyliczenie wysokości funduszu na kolejny rok sporządzone było według wzoru wyznaczonego w ustawie o funduszu, a potrzebne dane pobrane zostały od pracownika Urzędu Stanu Cywilnego (liczba mieszkańców – wydruk z ewidencji) oraz Skarbnika Gminy (kwota bazowa, dochód bieżący – w formie notatki). Przekazane dane zostały potraktowane jako podstawa do wyliczenia wysokości funduszu sołectkiego, ale nie zostały zachowane w formie pisemnej.

Ponadto Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego (dalej: „USC”) wyjaśniła, że w przypadku zmian dotyczących ewidencji ludności oraz rejestru stanu cywilnego, które są wprowadzane do aplikacji Źródło²¹ przez inne miasta lub gminy – nie ma możliwości wygenerowania zbiorczego wydruku o ilości informacji, zakresie i rodzaju tych zmian. Zmiany dokonywane są bez udziału pracowników USC, jeżeli nastąpiły w innych miastach lub gminach. Jednocześnie USC nie dysponował wydrukami dotyczącymi ilości mieszkańców według stanu na dzień 30 czerwca 2020 r. i 30 czerwca 2021 r. – służącymi ustaleniu środków przypadających sołectwu z funduszu sołectkiego z okresu sporządzania informacji o tych środkach dla sołtysów.

NIK zauważa, iż określony w art. 3 ust. 2 ustawy o funduszu termin na przekazanie sołtysom informacji o wysokości przypadających danemu sołectwu środków z funduszu upływa 31 lipca roku poprzedzającego rok budżetowy, tj. już po wprowadzeniu do systemu komputerowego, przez inne urzędy gmin, zdarzeń przywołanych w ww. wyjaśnieniach, które wystąpiły do 30 czerwca danego roku.
(akta kontroli str. 274a-275, 1681-1682)

3. Wójt nie odrzucił:
- wniosku sołectwa Gościęcino o przyznanie środków z funduszu na 2022 r. na kwotę 16,7 tys. zł²² oraz dziewięciu wniosków o zmianę przedsięwzięcia lub jego zakresu przewidzianego do realizacji w ramach funduszu: sołectwa Borkowo Lęborskie z 29 września 2021 r., Ciekocino z 10 lipca 2021 r., Gościęcino z 28 kwietnia 2021 r. i z 6 maja 2022 r., Sasino z 6 lipca 2021 r., Stąjkowo z 13 września 2021 r., Kierzkowo z 6 czerwca 2022 r. oraz Łętowo z 20 kwietnia 2022 r. i z 30 maja 2022 r. (odpowiednio na rok 2021 i na rok 2022) na kwotę (odpowiednio) 1,7 tys. zł, 26,1 tys. zł, 14,0 tys. zł, 2,5 tys. zł, 36,7 tys. zł, 3,3 tys. zł, 7,7 tys. zł, 1,5 tys. zł oraz 4,3 tys. zł, pomimo takiego obowiązku, wynikającego z przepisów art. 5 ust. 5 (a w przypadku wniosków o zmianę – art. 5 ust. 5 w związku z art. 7 ust. 4) ustawy o funduszu. Powyższy wniosek o przyznanie środków nie zawierał uzasadnienia planowanych do realizacji przedsięwzięć, pomimo takiego wymogu zawartego w art. 5 ust. 3 (a w przypadku wniosków o zmianę – art. 5 ust. 3 w związku z art. 7 ust. 4)

²¹ ŹRÓDŁO – aplikacja do obsługi Systemu Rejestrów Państwowych.

²² Na realizację przedsięwzięć wydano 16,6 tys. zł.

ww. ustawy. Wydatki związane z realizacją ww. wniosków zostały ujęte w budżecie Gminy na 2021 r. i na 2022 r.

- wniosków sołectw Jackowo oraz Kopalino z 12 listopada 2021 r. w sprawie zmiany przedsięwzięcia lub jego zakresu przewidzianego do realizacji w ramach funduszu na 2021 r. na kwotę (odpowiednio) 0,2 tys. zł i 2,3 tys. zł, pomimo takiego obowiązku, wynikającego z przepisów art. 7 ust. 3 ustawy o funduszu. Powyższe wnioski zostały złożone po upływie terminu wskazanego w art. 7 ust. 1 ww. ustawy. Wydatki związane z realizacją ww. wniosków zostały ujęte w budżecie Gminy na 2021 r.

Wójt wyjaśnił m.in., że zarówno w przypadku wniosku sołectwa Gościęcino z 22 września 2021 r., jak również dziewięciu wniosków o zmianę przedsięwzięcia, zostały przyjęte do realizacji, pomimo braku pisemnego uzasadnienia. Powodem przyjęcia wniosku do realizacji był fakt przedstawienia uzasadnienia mieszkańcom oraz Wójtowi, przez sołtys, podczas zebrania wiejskiego. Ponadto Wójt wyjaśnił, że przedsięwzięcia te mieściły się w katalogu zadań własnych gminy i służyły poprawie warunków życia mieszkańców. Braki pisemnego uzasadnienia w poszczególnych wnioskach wynikały z omyłki sołtysa danego sołectwa.

W zakresie dwóch wniosków złożonych po obowiązującym terminie Wójt wyjaśnił, że przedsięwzięcia objęte wnioskami datowanymi na 12 listopada 2021 r. zostały przyjęte do realizacji, ponieważ stanowiły pilne potrzeby sołectw, a dotyczyły utrzymania świetlic wiejskich. Z tych powodów wnioski nie zostały odrzucone.

(akta kontroli str. 389-466, 503- 770, 1667, 1671-1672, 1685-1721)

Zdaniem NIK w ustawie o funduszu nie przewidziano wyjątków od wprowadzonego obowiązku odrzucenia przez wójta wniosku niespełniającego warunków określonych w art. 5 ust. 2-4 aktu prawnego.

OCENA CZĄSTKOWA

Wójt terminowo przekazał sołtysom i Wojewodzie informacje o wysokości środków funduszu, przypadających sołectwom w 2021 i 2022 r. Jednak w informacjach o wysokości środków funduszu na 2022 r. wskazano – bez podstawy prawnej – potrzebę uwzględnienia w wydatkach z funduszu, środków na utrzymanie świetlic wiejskich (domów sołeckich), co naruszało art. 2 ust. 6 i 7 ustawy o funduszu. W przekazanych niektórym sołtysom informacjach o wysokości środków z funduszu na 2021 r. i 2022 r. podano nieprawidłowo wyliczone kwoty przypadające tym sołectwom, a określone w tych dokumentach wysokości środków funduszu dla sześciu sołectw były niższe ogółem o 6,6 tys. zł, a dla trzech sołectw wyższe o 0,4 tys. zł.

Wójt przyjął do realizacji wszystkie złożone wnioski sołectw o przyznanie środków z funduszu i o zmianę przedsięwzięć lub ich zakresu, mimo że w 10 przypadkach wnioski nie zawierały uzasadnienia, a w dwóch – złożone zostały po terminie i z tych powodów powinny zostać odrzucone.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2. Wykorzystanie środków funduszu sołeckiego

2.1. Kwoty wydatków budżetowych ogółem zrealizowane w ramach funduszu wyniosły: w 2021 r. 419,0 tys. zł (98% planowanych wydatków), a w 2022 r. (do 31 października) – 259,2 tys. zł (51%).

Niższe od planowanego wykonanie funduszu w 2021 r. dotyczyło przede wszystkim wydatków w rozdziałach klasyfikacji budżetowej: 90004 – Utrzymanie zieleni (96% planu) i 92695 – Pozostała działalność²³ (97% planu).

(akta kontroli str. 772, 775-798, 821-888)

²³ Dział 926 – Kultura fizyczna.

W latach objętych kontrolą 22 przedsięwzięcia (2021 r. – 12, 2022 r. – 10) były finansowane jednocześnie z funduszu (w 2021 r. – 107,0 tys. zł i 2022 r. – 137,0 tys. zł) oraz z innych środków budżetowych Gminy – poza pulą funduszu (2021 r. – 242,1 tys. zł i 2022 r. – 1468,0 tys. zł).

(akta kontroli str. 773)

2.2. W zakresie prawidłowości realizacji w badanym okresie wydatków budżetowych w ramach funduszu analizą objęto wykorzystanie wszystkich środków przeznaczonych dla ośmiu sołectw²⁴, o łącznej kwocie 371,4 tys. zł, z tego w 2021 r. – 217,6 tys. zł i w 2022 r. (do 31 października) – 153,8 tys. zł, co stanowiło 55% kwoty wydatków ogółem poniesionych w ramach całego funduszu w dwóch latach.

(akta kontroli str. 1411-1477, 1523-1593)

Stwierdzono, że zgodnie z zasadami określonymi w art. 2 ust. 6 ustawy o funduszu sołeckim, środki funduszu przeznaczono na realizację przedsięwzięć, które:

- zgłoszono we wnioskach sołectw,
- były zadaniami własnymi Gminy, o których mowa w art. 7 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym,
- służyły poprawie warunków życia mieszkańców.

(akta kontroli str. 468-502, 1666)

W 2021 r. szacunkowa wartość zamówień dotyczących zadań sfinansowanych objętymi badaniami NIK wydatkami w ramach funduszu, w każdym przypadku była mniejsza niż 130 tys. zł. W związku z tym przy ich udzielaniu nie stosowano ustawy – Prawo zamówień publicznych²⁵ (art. 2 ust. 1 pkt 1).

W 2022 r. (do 31 października) Gmina udzieliła w trybie określonym ww. ustawą trzech zamówień o łącznej wartości 333,2 tys. zł na realizację zadań w ramach funduszu (wszystkie w trybie podstawowym bez negocjacji, na podstawie art. 275 pkt 1 ww. ustawy):

- na doposażenie placów zabaw (o wartości 138,6 tys. zł),
- na remonty nawierzchni bitumicznych (o wartości 167,0 tys. zł),
- na doposażenie placów zabaw (o wartości 27,7 tys. zł).

W przypadku pozostałych zamówień nie stosowano w 2022 r. przepisów ww. ustawy ze względu na ich wartość, która była mniejsza niż 130 tys. zł, przy czym w Urzędzie nie wprowadzono regulaminu określającego zasady i tryb postępowania przy udzielaniu takich zamówień, tj. zamówień o wartości poniżej 130 tys. zł.

(akta kontroli str. 923-1404)

W zakresie przestrzegania przepisów ww. ustawy kontrolą objęto dokumentację trzech ww. postępowań o udzielenie zamówień w trybie podstawowym bez negocjacji, które współfinansowano środkami z funduszu w łącznej kwocie 30,6 tys. zł, co stanowiło 8,2% skontrolowanych wydatków.

(akta kontroli str. 913-922)

Stwierdzono, że wszystkie postępowania przeprowadzono zgodnie z zasadami określonymi w ustawie – Prawo zamówień publicznych, w szczególności:

- we właściwym terminie (określonymi w art. 36 ust. 1) i zgodnie z zasadami określonymi w art. 28 i 34 ustalono szacunkową wartość zamówień,
- dla każdego z zamówień opracowano specyfikację warunków zamówienia (dalej: „SWZ”), zawierającą elementy wskazane w art. 281,
- ogłoszenia o: zamówieniu, wyniku postępowania oraz wykonaniu umowy były publikowane zgodnie z zasadami określonymi w art. 276, 309 i 448,

²⁴ Borkowo Lęborskie, Ciekocino, Jackowo, Kopalino, Łętowo, Sasino, Stąjszewo i Starbienino.

²⁵ Ustawa z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, ze zm.).

- otwarcie ofert nastąpiło w dniu upływu terminu ich składania,
- wyboru ofert dokonano na podstawie kryteriów ocen określonych w SWZ, spośród ofert spełniających wymogi SWZ,
- z wybranymi oferentami zawarto pisemne umowy, z zachowaniem terminów wskazanych w art. 264; określone w umowach warunki były zgodne z przedstawionymi w wybranej ofercie.

(akta kontroli str. 924-1404)

2.3. W zakresie wykonania przedsięwzięć w ramach funduszu badaniem objęto zadania, których realizację sfinansowano wydatkami objętymi kontrolą w ramach pkt 2.2 wystąpienia pokontrolnego.

W wyniku analizy dokumentacji Urzędu oraz przeprowadzonych oględzin miejsc realizacji wybranych przedsięwzięć w sześciu sołectwach²⁶ stwierdzono, że wszystkie przedsięwzięcia zgłoszone we wnioskach sołectw zostały wykonane. W przypadku zadań, w których zaplanowano efekty rzeczowe stwierdzono, że je osiągnięto. Zadania wykonano zgodnie z zakresem określonym we wnioskach sołectw. Przykładowo:

- w sołectwie Ciekocino, w miejscowości Ciekocinko zainstalowano siłownię zewnętrzną,
- w sołectwie Jackowo wyremontowano drogę poprzez wyłożenie nawierzchni płytami typu *yumb*,
- w sołectwie Sasino ogrodzono plac zabaw i siłownię zewnętrzną,
- w sołectwie Słajszewo, przy OSP i domu sołeckim zamontowano monitoring placu zabaw i terenu sportowo-rekreacyjnego,
- w sołectwie Starbienino, w miejscowości Lublewo Lęborskie wyremontowano drogę poprzez wyłożenie nowej nawierzchni bitumicznej.

(akta kontroli str. 1631-1649)

2.4. Wniosek o zwrot z budżetu państwa części wydatków Gminy wykonanych w ramach funduszu sołeckiego za rok 2021 został przekazany Wojewodzie 5 kwietnia 2022 r., tj. w terminie określonym w § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 8 lipca 2014 r. w sprawie wzorów informacji przekazywanych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i wojewodę, trybu zwrotu części wydatków gmin wykonanych w ramach funduszu sołeckiego oraz wzoru wniosku o ten zwrot²⁷. W związku ze wskazaną w ww. wniosku nieprawidłową kwotą bazową (K_b)²⁸, w dniu 4 lipca 2022 r. została złożona korekta wniosku.

Wykazana w pierwotnym wniosku, jak i w jego korekcie, kwota wydatków w wysokości 420,0 tys. zł była niezgodna z wynikającą z dokumentacji źródłowej wielkością środków wydatkowanych w ramach funduszu, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 1650-1659)

2.5. Otrzymana²⁹ przez Gminę w 2022 r. kwota dotacji z budżetu państwa z tytułu zwrotu części wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego w 2021 r. wyniosła 76,5 tys. zł, co stanowiło 18,216% kwoty wykazanej jako wykonane wydatki w ramach tego funduszu w 2021 r.

²⁶ Ciekocino, Jackowo, Kopalino, Sasino, Słajszewo i Starbienino.

²⁷ Dz. U. poz. 916, ze zm.

²⁸ 6667,66 zł.

²⁹ Wpływ na rachunek bankowy Gminy 29 sierpnia 2022 r.

Biorąc pod uwagę prawidłową kwotę bazową w Gminie (K_b) w 2021 r.³⁰ oraz średnią kwotę bazową w kraju (K_{bk}) w tym roku³¹, wielkość otrzymanej z budżetu państwa refundacji, po zastosowaniu przez Wojewodę mechanizmu korygującego³² (zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o funduszu sołeckim), który skutkuje obniżeniem wysokości zwrotu części wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego w 2021 r., była zgodna z przepisami art. 3 ust. 8 pkt 2 w zw. z art. 12 ust. 3 ww. ustawy.

(akta kontroli str. 1660)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W przekazanym Wojewodzie wniosku o zwrot z budżetu państwa części wydatków Gminy wykonanych w ramach funduszu sołeckiego za rok 2021, a następnie jego korekcie, wykazano kwotę wydatków wykonanych w ramach funduszu w wysokości 419 959,09 zł, zamiast 418 959,09 zł, tj. zawyżono 1000 zł. Powyższe wynikało z zaksięgowania do wydatków z funduszu, otrzymanych przez Gminę od Wojewody odrębnych środków na rzecz sołectwa Kierzkowo tytułem nagrody za udział w konkursie. Wskutek wskazania nieprawidłowej kwoty wydatków z funduszu Gmina otrzymała dotację w kwocie 76 499,75 zł, zamiast 76 317,59 zł (zawyżenie o 182,16 zł).

(akta kontroli str. 1651-1654)

Z wyjaśnień Skarbnika Gminy, która wraz z Wójtem Gminy podpisała pierwotny wniosek, wynikało, że suma wydatków wskazanych do rozliczenia za 2021 r. omyłkowo została zwiększona o kwotę 1000 zł. W ww. roku sołectwo Kierzkowo otrzymało nagrodę za udział w konkursie Fundusz Sołecki – Najlepsza Inicjatywa Dla Sołectwa Kierzkowo. Kwota ta została przekazana w budżecie Gminy na wydatki sołectwa i w całości wydatkowana w 2021 r.

(akta kontroli str. 779)

OCENA CZĄSTKOWA

Badanie wykorzystania środków funduszu w kwocie 371,4 tys. zł (55% wydatków Gminy w ramach funduszu w okresie objętym kontrolą) na przedsięwzięcia zgłoszone przez osiem sołectw wykazało, że wykorzystano je zgodnie z zasadami określonymi w art. 2 ust. 6 ustawy o funduszu. Przedsięwzięcia, na które wydano objęte badaniem środki, zostały zrealizowane.

Wójt terminowo przekazał Wojewodzie wniosek o zwrot części wydatków poniesionych w ramach funduszu w 2021 r. Wykazana w tym wniosku, jak i jego korekcie, kwota wydatków została zawyżona o 1,0 tys. zł. Na skutek tego otrzymana przez Gminę od Wojewody dotacja z tytułu zwrotu części wydatków wykonanych w ramach funduszu w 2021 r. była wyższa od należnej o 182,16 zł.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następującą uwagę i wnioski:

Uwaga

NIK zauważa, że wydatki poniesione na realizację przedsięwzięć zgłoszonych we wniosku sołectwa Gościęcino o przyznanie środków z funduszu na 2022 r., a także czterech wnioskach sołectw o zmianę przedsięwzięć lub ich zakresu przewidzianych do realizacji w 2022 r., nie mogą zostać ujęte we wniosku do Wojewody o zwrot z budżetu państwa części wydatków Gminy wykonanych w ramach funduszu za rok

³⁰ 5504,93 zł.

³¹ Obliczona przez Ministra Finansów kwota K_{bk} na 2021 r. wyniosła 4859,66 zł.

³² <https://www.gov.pl/web/mswia/informacja-dotyczaca-wysokosci-zwrotu-w-2022-r-z-budzetu-panstwa-czesci-wydatkow-gmin-wykonanych-w-ramach-funduszu-soleckiego-w-2021-r>

2022. Ww. wnioski, jako niespełniające jednego z wymogów określonych w art. 5 ust. 3 (w przypadku wniosku o przyznanie środków) i art. 5 ust. 3 w związku z art. 7 ust. 4 ustawy o funduszu (w przypadku wniosków o zmianę przedsięwzięć lub ich zakresu), powinny zgodnie z – odpowiednio – art. 5 ust. 5 i art. 5 ust. 5 w związku z art. 7 ust. 4 tej ustawy zostać przez Wójta odrzucone, a nie przyjęte do realizacji, co opisano w punkcie 3 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości” obszaru pierwszego.

Wnioski

1. Umożliwienie sołectwom zgłaszania przedsięwzięć w pełnym zakresie (bez ograniczeń), który określono w art. 2 ust. 6 i 7 ustawy o funduszu.
2. Prawidłowe obliczanie środków funduszu przypadających sołectwom.
3. Ujmowanie projektach budżetu Gminy wydatków w ramach funduszu na przedsięwzięcia zawarte we wnioskach spełniających wymogi formalne określone w ustawie o funduszu.
4. Przekazanie Wojewodzie korekty wniosku o zwrot z budżetu państwa części wydatków Gminy wykonanych w ramach funduszu w 2021 r., uwzględniającej jedynie wydatki z funduszu na przedsięwzięcia ujęte w prawidłowo przyjętych wnioskach.
5. Dokonanie zwrotu nienależnie pobranej dotacji z budżetu państwa z tytułu zwrotu części wydatków wykonanych w ramach funduszu, wynikającej z prawidłowego wyliczenia.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwagi
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 28 kwietnia 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Kontroler

Beata Smyk

Starszy inspektor kontroli państwowej

Dyrektor

.....
podpis

p.o. WICEDYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku
z up.
.....
podpis

